

Verslag Studiekringdag "Van wie is het bos? Participatie van de maatschappij in het bosbeheer"

Op 26 september 1997 hield de studiekekring van de KNBV haar jaarlijkse studiedag. Dit maal ging het om participatie van de maatschappij in het bosbeheer. De studiekekringdag trok ruim 130 belangstellenden, waaronder veel boseigenaren.

In het ochtendprogramma kwamen lezingen aan de orde, na de lunchpauze vond een forumdiscussie plaats. Een verslag:

De voordrachten

Voorzitter Zonneveld opent de studiekekringdag, hij kan voor het eerst niet putten uit een van zijn vele scripties, hij meent dat ons poldermodel doorwerkt in het bosbeheer. Volker presenteert een SC-studie naar het draagvlak voor natuur en natuubeleid in de samenleving. Opvallend is het vertrouwen van de samenleving in de deskundigheid van bos- en natuurbeheerders en een gebrek aan kennis van het natuubeleid. Kockelkoren leest voor uit o.a. het dagboek van Gaugain, de werkelijkheid en het ideaalbeeld waren in conflict. Kockelkoren waarschuwt ervoor dat gecreëerde iconen zich tegen je kunnen keren als de discrepantie tussen ideaal en werkelijkheid te groot wordt. Zo blijkt hij inmiddels te weten dat het wel mee valt met het "bossterven", en vermoed een opzettelijke

Van links naar rechts: Kees Volker, Petran Kockelkoren, Irma Corten, Teun Klumpers en les Zonneveld (Foto: Renske Schulting)

campagne om via een doembeeld een achterban voor onze nobele doelen te creëren. De zoektocht van Hans Westra destijds naar "bossterfte" (Westra vond nergens de geclaimde bossterfte, wel vond hij ondeskundigheid, list en bedrog) is hem kennelijk ontgaan. Corten heeft met enige collega's in opdracht van het IKC Natuurbeheer een studie naar ervaringen met lokale participatie in bosbeheer uitgevoerd. Ze presenteert een indeling naar soort participatie en naar soort situatie. In de middag blijkt deze kennis nog niet bezonnen. Klumpers doet aan toekomstverkenning. Hij maakt ook gebruik van iconen. Professionele beheerders zullen het beheer blijven dragen, ze krijgen steeds vaker met participatie te maken.

De forumdiscussie

Dagvoorzitter H. Wals (Orema BV), houdt zich professioneel bezig met communicatie, inspraak en participatie (voornamelijk op gemeentelijk en wijkniveau). Hij opent de forumdiscussie met een introductieronde van de forumleden:

- T. Bade, vertegenwoordiger van Kritisch Bosbeheer, heeft ervaring met participatie bij wijkraden.
- M. Brabers, directeur Staatsbosbeheer, heeft ervaring met participatie en communicatie bij diverse bosbeheeren.
- H.W.L. de Beaufort, voorzitter van de Bosgroep Utrecht, vraagt zich af wat het voordeel is van participatie voor de particuliere boseigenaar.
- Mw. E.C.M. Cremers, particulier eigenaar, vindt het wel leuk om ideeën van gebruikers van het bos te kennen.
- L.A.S. Klingen, van Klingen Bomen, blijkt vaak ingehuurd te worden bij conflictsituaties.

Na deze voorstelling ontvouwt zich een discussie tussen forumleden onderling, forumleden en zaal, en tussen deelnemers in de zaal. Wals ontpopt zich als voorwerker als de apparatuur hem in de steek laat en blijkt het predicaat conferencier niet te mistaan. Hij laat zich overigens leiden door wat te berde wordt gebracht. Dat gaat grotendeels over conflictoplossing.

Wat is er aan de hand?

Op grond van beleid van de verantwoordelijke beheerorganisatie is een maatregel voorgenomen. We weten dat je goed moet communiceren, de maatregel wordt professioneel 'verkocht'. Een deel van de plaatselijke bevolking begrijpt niet waarom dit nodig is, verzet zich ertegen. De zaak escalereert, Klingen wordt erbij gehaald, een compromis wordt gevonden. Soms wordt de plaatselijke actiegroep daarna bondgenoot van de beheerder. Aangezien dit nogal vaak voorkomt en er veel te speculeren valt over de redenen en achtergronden, was de twee uur snel vol gediscussieerd en ging nagenoeg ieder tevreden naar huis.

Maar voor het zover was passeerde er een aantal opmerkingen, die ik u niet wil onthouden.

- Brabers vindt het een plicht voor zijn openbaar nutsbedrijf de wensen van de samenleving ook op lokaal niveau te honoreren. Hij heeft een rijksbeleid uit te voeren, dit laat echter voldoende ruimte om op lokaal niveau wensen te vervullen. Hij denkt daarbij aan participatie in het besluitvormingsproces ten aanzien van de strategische planning. Hij is het niet met Klingen eens dat er geen behoefte aan participatie bestaat, en dat er slechts sprake is van communicatiestoringen. De zaal kan zich vinden in deze aanpak; men gaat zelfs zover dat dit zou moeten gelden voor alle gemeenschaps bos (waaronder we niet alleen bos van lagere overheden, doch ook bos van "Natuurmonumenten" en van de "Landschappen" verstaan).

- Brabers vindt dat de particulier baas in eigen bos moet blijven. Veel aanwezigen blijken het hier mee eens. Opmerkelijk is echter wel dat particuliere eigenaars daar wat genuanceerder over denken. Enige inspraak aan de lokale bevolking acht men redelijk. Doch men is bevreesd voor de op-

rukkende bemoeizuchtige randstedelingen; soms met holidans vereenzelvigd (o.a. d'Ansembourg, de Beaufort, Cremers, Rossing). Bade acht dit "baas in eigen bos"-idee een inmiddels al lang achterhaalde en ongewenste utopie. Iedere eigenaar/beheerder van onroerend goed, of het een boer, huisbezitter, fabrikant of boseigenaar betreft, heeft en zal in toenemende mate te maken krijgen met wetten en andere regelgeving, die zijn handelen beperken.

- Bade stelt dat participatie over en weer tussen samenleving en boseigenaar in beider voordeel kan zijn. Er is echter een probleem als het om formulering van doelgroepen gaat. De bosgebruikers komen zelden grotendeels uit de lokale bevolking. Doelgroepen zijn nauwelijks te benoemen, laat staan organiseerbaar in termen van participatie. Hij vindt dat als je participatie wil bevorderen je vanuit de overheid een budget ter beschikking moet stellen aan de participanten, wat deze kunnen aanwenden voor beheer. Dus deel subsidiestroom leiden via "vrienden van ..X.. comité" naar bosbeheer X. Maar het lijkt hem uitermate moeilijk te regelen.

- Zu Ortenburg vindt dat het bij participatie niet alleen om rechten doch ook om plichten gaat. d'Ansembourg en Klingen vinden dat het een eerste plicht voor potentiële participanten is te investeren in hun kennis. Brabers acht die kennis niet zo belangrijk bij de bepaling van de beleidstrategieën. De verschillende tactieken en de erbij behorende maatregelen kunnen immers worden toegelicht. Voor een discussie over bos- en natuurbeelden heb je immers geen beheerkennis nodig en onze deskundigheid op het operationele vlak staat niet ter discussie (zie lezing Volker). Bade merkt op dat zodra het gaat om het dragen van verantwoordelijkheid, veel men-

sen afhaken. Wals onderschrijft dit.

- Enige deelnemers probeerden nog een meer fundamentele discussie te ontlokken over participatie. Zo vroeg Mw. Mörzer Bruins zich af wat participatie nu eigenlijk was, ze kreeg geen duidelijk antwoord. De Lange en de De Groot wilden praten over participatie als actief instrument bij de beheervoering versus participatie als doel; hiertoe bleek geen behoefte. Oldekamp had geen behoefte aan "wilde participatie" van NIMBY-clubs, maar wil gebruik maken van politieke en bestuurlijke kanalen, ook hiervan werd slechts akte genomen. Bakker wilde praten over participatie, economie en werkgelegenheid. Zonneveld ging in op het niveau van participatie. Wiersum ging het verst in zijn voorstel structuur in de discussie te brengen. Bij honoratie van Wiersum 's voorstel en de genoemde punten in aanmerking nemend zou dit verslag de volgende indeling hebben gehad (met dank aan Wiersum):

- Participatie als doel.
- Dimensies van participatie: medewerking; inspraak; medezeggenschap; meebeslissen. strategisch; tactisch; operationeel doelgroepen (burgers, besturen)
- Participatie en economie
- Participatie en eigendomstoestand
- Participatie als middel bij bosbeheer (conflictbeheersing, draagvlakvorming, regionale ontwikkeling)

Wals sluit de vergadering met de conclusie dat participatie een proces van lange adem zal zijn.

We zullen nooit weten tot welke (vraag)stelling de 6 minuten durende proeve van redenaarstalent van Strik had geleid, na die tijd ont nam de voorzitter hem het woord; toch jammer, later bleek tijd geen schaars goed, gezien het groot aantal onnodige herhalingen.